

Uzasadnienie

I. Potrzeba i cel wydania ustawy

Celem projektu ustawy o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego jest uproszczenie i odbiurokratyzowanie systemu awansu zawodowego nauczycieli. W stosunku do dotychczasowego systemu awansu zawodowego podnoszone są bowiem zarzuty, że jest on nadmiernie zbiurokratyzowany. Zmiany w zakresie awansu zawodowego zapewnią wzrost wynagrodzenia nauczycieli, którzy nie uzyskali jeszcze stopnia nauczyciela mianowanego, tj. w pierwszych latach pracy w tym zawodzie. Obecny system awansu zawodowego wpływa bowiem niekorzystnie na poziom wynagrodzenia nauczycieli rozpoczynających pracę w szkole, co może zniechęcać kandydatów do pracy w zawodzie nauczyciela.

Ponadto celem projektowanej nowelizacji ustawy – Karta Nauczyciela jest zagwarantowanie uczniom i ich rodzicom możliwości konsultacji z nauczycielem. Realizacji tego celu służyć ma wyodrębnienie w ramach innych zajęć i czynności wynikających z zadań statutowych szkoły, realizowanych w ramach czasu pracy nauczycieli, czasu dostępności nauczyciela w szkole, w ramach którego, odpowiednio do potrzeb, będzie on prowadził konsultacje dla uczniów, wychowanków lub ich rodziców.

W projektowanej ustawie zostały również zawarte zmiany w ustawie – Karta Nauczyciela o charakterze doprecyzowującym lub dostosowującym do innych zmian.

II. Szczegółowa charakterystyka proponowanych zmian

1. Uproszczenie i odbiurokratyzowanie ścieżki awansu zawodowego, w tym zmniejszenie liczby stopni awansu zawodowego

W stosunku do dotychczasowego systemu awansu zawodowego podnoszone są zarzuty, że jest on nadmiernie zbiurokratyzowany. Obecnie, zgodnie z art. 9a ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2021 r. poz. 1762), zwanej dalej „ustawą – Karta Nauczyciela”, ścieżka awansu zawodowego nauczycieli obejmuje 4 stopnie awansu:

- 1) nauczyciel stażysta,

- 2) nauczyciel kontraktowy,
- 3) nauczyciel mianowany,
- 4) nauczyciel dyplomowany.

Nadmierna liczba stopni awansu zawodowego, którym przyporządkowane zostały stawki średniego wynagrodzenia nauczycieli oraz minimalne stawki wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, niekorzystnie wpływa na poziom wynagrodzenia nauczycieli rozpoczynających pracę w szkole, co może zniechęcać kandydatów do pracy w tym zawodzie. Jednocześnie postępowanie na stopień nauczyciela kontraktowego, po odbyciu zaledwie 9-miesięcznego stażu, jest uważane za przedwczesne, bowiem okres ten jest zbyt krótki do nabycia przez nauczyciela określonych umiejętności praktycznych służących sprawnemu i efektywnemu wykonywaniu tego zawodu.

Uzyskanie kolejnych stopni awansu zawodowego wiąże się z szeregiem wymogów formalnych. Jednym z warunków uzyskania kolejnego stopnia awansu zawodowego jest m.in. odbycie stażu, który w przypadku ubiegania się o awans na stopień nauczyciela kontraktowego trwa 9 miesięcy, a nauczyciela mianowanego i nauczyciela dyplomowanego – 2 lata i 9 miesięcy. W okresie stażu nauczyciel realizuje własny plan rozwoju zawodowego zatwierdzony przez dyrektora szkoły, uwzględniający wymagania na ten stopień określone w przepisach wydanych na podstawie art. 9g ust. 10 ustawy – Karta Nauczyciela. Po zakończeniu stażu nauczyciel składa dyrektorowi szkoły sprawozdanie z realizacji tego planu. W terminie nie dłuższym niż 21 dni od dnia złożenia tego sprawozdania dyrektor szkoły ustala ocenę dorobku zawodowego nauczyciela za okres stażu, z uwzględnieniem stopnia realizacji planu rozwoju zawodowego nauczyciela.

Odbywanie stażu jest obwarowane szeregiem wymogów. Nauczyciel może rozpocząć staż wyłącznie z początkiem roku szkolnego, nie później jednak niż w ciągu 14 dni od dnia rozpoczęcia zajęć. Aby odbywać staż nauczyciel musi być zatrudniony zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami w wymiarze co najmniej $\frac{1}{2}$ obowiązkowego wymiaru zajęć. Nauczyciel kontraktowy może rozpocząć staż na stopień nauczyciela mianowanego po przepracowaniu w szkole co najmniej 2 lat, a nauczyciel mianowany może rozpocząć staż na stopień nauczyciela dyplomowanego po przepracowaniu w szkole co najmniej roku od dnia nadania poprzedniego stopnia awansu zawodowego. Okresy pracy nauczyciela pomiędzy stażami na kolejny stopień awansu zawodowego nie sprzyjają podejmowaniu przez niego w tym okresie inicjatyw mających na celu doskonalenie umiejętności.

Ponadto rozwiązania dotyczące stażu przewidujące np. konieczność ponownego odbycia stażu w pełnym wymiarze w przypadku przerwy w zatrudnieniu dłuższej niż 3 miesiące,

mogą nadmiernie wydłużać ścieżkę awansu zawodowego nauczyciela, zniechęcając go do rozpoczynania stażu po raz kolejny w przypadku niepewności co do możliwości jego zakończenia w danej szkole.

Mając na uwadze powyższe, w projekcie ustawy proponuje się zmniejszenie liczby stopni awansu zawodowego poprzez likwidację stopnia nauczyciela stażysty i nauczyciela kontraktowego, co uprości dotychczasowy system. Likwidacja stopnia nauczyciela kontraktowego zapewni nauczycielom podejmującym pracę w szkole odpowiedni czas na nabycie umiejętności praktycznych przed dokonaniem ich weryfikacji, oraz umożliwi znaczne podwyższenie ich wynagrodzenia.

Projekt ustawy przewiduje dwa stopnie awansu zawodowego nauczyciela:

- 1) nauczyciel mianowany (uzyskanie tego stopnia jest poprzedzone okresem przygotowania do zawodu nauczyciela),
- 2) nauczyciel dyplomowany.

Proponuje się, aby stopień nauczyciela mianowanego był pierwszym stopniem awansu, o który będzie ubiegał się nauczyciel. Ponadto projekt ustawy przewiduje skrócenie okresu, po przepracowaniu którego nauczyciel będzie mógł uzyskać stopień nauczyciela mianowanego, z 6 lat do 4 lat, co pozwoli na przyspieszenie o 2 lata przeszerogowania płacowego nauczyciela oraz zatrudnienia na podstawie mianowania.

Ponadto projekt ustawy przewiduje również inne zmiany mające na celu odbiurokratyzowanie dotychczasowej ścieżki awansu zawodowego, polegające m.in. na odejściu od odbywania sformalizowanych staży, opracowywaniu planów rozwoju zawodowego, sprawozdań z ich realizacji, ocen dorobku zawodowego nauczycieli za okres stażu. W celu uzyskania kolejnych stopni awansu zawodowego nauczyciel nie będzie już zatem odbywał sformalizowanych staży, rozdzielonych okresami przepracowania. Rezygnacji z części obowiązków o charakterze biurokratycznym towarzyszyć będzie położenie większego nacisku na umiejętności praktyczne nauczycieli, równomierny ich rozwój w okresie całej ścieżki awansu zawodowego, a nie tylko w okresie staży.

Postępowanie w sprawie nadania stopnia nauczyciela mianowanego i nauczyciela dyplomowanego będzie prowadzone, tak jak dotychczas, w trybie postępowania administracyjnego, a stopnie te będą nadawane w drodze decyzji administracyjnej. Nie zmienią się również organy właściwe do nadania tych stopni.

Obecnie stopień nauczyciela mianowanego może uzyskać nauczyciel kontraktowy, który spełnia wymagania kwalifikacyjne, odbył staż zakończony pozytywną oceną dorobku zawodowego nauczyciela oraz zdał egzamin przed komisją egzaminacyjną.

Zgodnie z projektem ustawy warunkiem nadania nauczycielowi nieposiadającemu stopnia awansu zawodowego stopnia nauczyciela mianowanego będzie:

- 1) spełnienie wymagań kwalifikacyjnych,
- 2) odbycie przygotowania do zawodu nauczyciela,
- 3) posiadanie co najmniej dobrej oceny pracy uzyskanej w ostatnim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela,
- 4) uzyskanie pozytywnej opinii o przeprowadzonych zajęciach,
- 5) zdanie egzaminu na stopień nauczyciela mianowanego.

Nauczyciel podejmujący pracę w szkole, w celu uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego, nie będzie już zatem odbywał kolejno sformalizowanych staży na stopień nauczyciela kontraktowego i nauczyciela mianowanego, rozdzielonych okresem pracowania, lecz będzie odbywał przygotowanie do zawodu nauczyciela, które ma ułatwić mu wejście do tego zawodu i nabycie umiejętności praktycznych przy wsparciu bardziej doświadczonych nauczycieli. W okresie przygotowania do zawodu nauczyciel otrzyma wsparcie mentora przydzielonego przez dyrektora szkoły spośród nauczycieli mianowanych lub dyplomowanych. Mentorem nie będzie mógł być nauczyciel zajmujący stanowisko kierownicze, z wyjątkiem przedszkoli, szkół i placówek, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1a i 2 ustawy – Karta Nauczyciela, oraz szkół artystycznych, w których mentorem będzie mógł być również nauczyciel mianowany lub dyplomowany zajmujący stanowisko kierownicze. Zadaniem mentora będzie udzielanie pomocy nauczycielowi odbywającemu przygotowanie do zawodu nauczyciela.

Przygotowanie do zawodu nauczyciela będzie trwało 3 lata i 9 miesięcy, przy czym przewiduje się również możliwość skrócenia tego wymiaru. Odbywanie przygotowania do zawodu nauczyciela w skróconym wymiarze będzie możliwe w takich samych przypadkach jak obecnie odbywanie skróconego stażu na kolejny stopień awansu zawodowego. Możliwość odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela w skróconym wymiarze będzie zatem dotyczyła nauczycieli posiadających stopień naukowy oraz nauczycieli, którzy przed nawiązaniem stosunku pracy w szkole w Rzeczypospolitej Polskiej prowadzili zajęcia w szkole za granicą. Ponadto, nauczycielowi, który przed nawiązaniem stosunku pracy

w szkole był nauczycielem akademickim i legitymował się co najmniej trzyletnim okresem pracy w uczelni, lub w dniu nawiązania po raz pierwszy stosunku pracy w szkole posiadał co najmniej pięcioletni okres pracy i znaczący dorobek zawodowy, dyrektor szkoły będzie mógł wyrazić zgodę na odbywanie przygotowania do zawodu nauczyciela w wymiarze skróconym do 2 lat i 9 miesięcy.

Do okresu przygotowania do zawodu nauczyciela będą wliczane okresy zatrudnienia w szkole w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami. Natomiast do okresu tego nie będą wliczane okresy nieobecności nauczyciela w pracy trwające nieprzerwanie dłużej niż 30 dni, z wyjątkiem okresów urlopu wypoczynkowego.

Celem zmiany dotychczasowego systemu awansu zawodowego jest w szczególności wzmocnienie umiejętności praktycznych nauczycieli. Dlatego też projekt ustawy przewiduje, że w drugim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela, przed dokonaniem oceny pracy, nauczyciel będzie obowiązany prowadzić zajęcia, w wymiarze co najmniej 1 godziny, w obecności:

- 1) dyrektora szkoły,
- 2) mentora,
- 3) doradcy metodycznego albo nauczyciela konsultanta albo przedstawiciela organu sprawującego nadzór pedagogiczny albo nauczyciela dyplomowanego, który naucza tego samego przedmiotu lub prowadzi ten sam rodzaj zajęć, z tej samej lub innej szkoły.

W ostatnim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela, nauczyciel, który w tym okresie uzyska co najmniej dobrą ocenę pracy, będzie obowiązany przeprowadzić zajęcia, w wymiarze 1 godziny, w obecności komisji powołanej przez dyrektora szkoły, w skład której wejdą:

- 1) dyrektor szkoły, jako jej przewodniczący;
- 2) ekspert z listy ekspertów prowadzonej przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, o której mowa w art. 9g ust. 11, posiadający kwalifikacje z zakresu psychologii lub pedagogiki, w tym pedagogiki specjalnej;
- 3) doradca metodyczny albo nauczyciel konsultant albo nauczyciel dyplomowany, który naucza tego samego przedmiotu lub prowadzi ten sam rodzaj zajęć, z tej samej lub innej szkoły.

Na wniosek nauczyciela, w pracach komisji będzie mógł brać udział w charakterze obserwatora również przedstawiciel związku zawodowego wskazanego w tym wniosku.

Po omówieniu zajęć prowadzonych w ostatnim roku przygotowania do zawodu nauczyciela i przeprowadzeniu rozmowy z nauczycielem, komisja będzie wydawała opinię. Pozytywna opinia komisji będzie jednym z warunków uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego. Rozwiązanie to ułatwi weryfikację umiejętności praktycznych nauczycieli. W ciągu 14 dni od otrzymania negatywnej opinii nauczyciel będzie mógł złożyć do dyrektora szkoły wniosek o ponowne przeprowadzenie zajęć, w wymiarze 1 godziny, w obecności komisji powołanej przez dyrektora szkoły. Nauczyciel, który uzyskał negatywną opinię będzie obowiązany odbyć dodatkowe przygotowanie do zawodu nauczyciela w wymiarze rok i 9 miesięcy, w trakcie którego ponownie będzie prowadził zajęcia, w wymiarze 1 godziny, w obecności komisji powołanej przez dyrektora szkoły. W przypadku nauczycieli zatrudnionych w szkołach polskich, szkołach i zespołach szkół przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej ww. zajęcia będą mogły być przeprowadzane w formie wideokonferencji przy wykorzystaniu narzędzi teleinformatycznych umożliwiających przesyłanie dźwięku i obrazu w czasie rzeczywistym.

Projekt ustawy zakłada również zastąpienie oceny dorobku zawodowego nauczyciela za okres stażu oceną pracy, co pozwoli na szerszy ogląd bieżącej pracy nauczycieli ubiegających się o stopnie awansu zawodowego.

Ocena pracy nauczyciela będzie dokonywana obligatoryjnie w drugim oraz ostatnim roku przygotowania do zawodu nauczyciela.

Ocena pracy dokonana w drugim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela będzie miała wpływ na zatrudnienie nauczyciela. W związku z wprowadzeniem okresu przygotowania do zawodu nauczyciela zmianie ulegną bowiem zasady nawiązywania stosunku pracy z nauczycielem podejmującym pracę w szkole. Przez pierwsze 2 lata pracy w szkole nauczyciel będzie zatrudniony na podstawie umowy o pracę na czas określony. Po przepracowaniu co najmniej 2 lat w szkole i uzyskaniu co najmniej dobrej oceny pracy nauczyciel będzie zatrudniany na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony. Natomiast jeżeli nauczyciel uzyska negatywną ocenę pracy w drugim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela, nie będzie mógł być ponownie zatrudniony w tej samej szkole. Po podjęciu zatrudnienia w innej szkole nauczyciel będzie odbywał przygotowanie do zawodu nauczyciela, do którego nie będzie wliczany okres dotychczas odbytego przygotowania do zawodu nauczyciela.

Uzyskanie co najmniej dobrej oceny pracy w ostatnim roku przygotowania do zawodu nauczyciela będzie natomiast jednym z warunków nadania nauczycielowi stopnia nauczyciela

mianowanego. Nauczyciel, który uzyska negatywną ocenę pracy w ostatnim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela, po podjęciu zatrudnienia w innej szkole będzie odbywał dodatkowe przygotowanie do zawodu nauczyciela w wymiarze rok i 9 miesięcy, w trakcie którego ponownie zostanie poddany ocenie pracy oraz będzie prowadził zajęcia w obecności komisji.

Projekt ustawy zakłada, że odbycie przygotowania do zawodu nauczyciela będzie obligatoryjne dla nauczyciela spełniającego warunki do odbywania tego przygotowania. Stosunek pracy z nauczycielem zatrudnionym na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony ulegnie rozwiązaniu, jeżeli w ciągu 6 lat od rozpoczęcia odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela nauczyciel nie uzyska stopnia nauczyciela mianowanego. Do 6-letniego okresu będą wliczane okresy zatrudnienia w szkole w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami. Do okresu tego nie będą natomiast wliczane okresy nieobecności nauczyciela w pracy trwającej nieprzerwanie dłużej niż 30 dni, z wyjątkiem okresów urlopu wypoczynkowego. Rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem z ww. przyczyny będzie następowało z końcem roku szkolnego, w którym upłynie 6 lat od rozpoczęcia odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela. Nauczyciel, który w ciągu 6 lat od rozpoczęcia odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela nie uzyska stopnia nauczyciela mianowanego, będzie mógł być zatrudniony na podstawie umowy o pracę na czas określony na jeden rok szkolny. Umowa taka będzie mogła zostać zawarta więcej niż jeden raz.

Projekt ustawy nie zmienia zasad uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego z mocy prawa, bez konieczności odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela oraz zdania egzaminu. Uzyskanie stopnia nauczyciela mianowanego z mocy prawa będzie możliwe w tych samych przypadkach co dotychczas.

Obecnie stopień nauczyciela dyplomowanego może uzyskać nauczyciel mianowany, który spełnia wymagania kwalifikacyjne, odbył staż zakończony pozytywną oceną dorobku zawodowego nauczyciela oraz uzyskał akceptację komisji kwalifikacyjnej po dokonaniu analizy dorobku zawodowego nauczyciela i przeprowadzonej rozmowie.

Zgodnie z projektem ustawy warunkiem nadania nauczycielowi mianowanemu stopnia nauczyciela dyplomowanego będzie:

- 1) spełnienie wymagań kwalifikacyjnych;

- 2) przepracowanie w szkole wymaganego okresu;
- 3) posiadanie co najmniej bardzo dobrej oceny pracy uzyskanej w ostatnim roku pracy przed złożeniem wniosku o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego, z wyjątkiem nauczycieli mianowanych zatrudnionych na stanowisku, na którym są wymagane kwalifikacje pedagogiczne oraz nauczycieli urlopowanych lub zwolnionych z obowiązku świadczenia pracy na podstawie ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych;
- 4) uzyskanie akceptacji komisji kwalifikacyjnej po dokonaniu analizy dorobku zawodowego nauczyciela i przeprowadzeniu rozmowy.

Tak więc zamiast sformalizowanego stażu na stopień nauczyciela dyplomowanego, warunkiem nadania stopnia nauczyciela dyplomowanego będzie przepracowanie w szkole co najmniej 5 lat i 9 miesięcy od dnia nadania stopnia nauczyciela mianowanego. Skrócenie tego okresu będzie możliwe w takich samych przypadkach jak obecnie odbywanie skróconego stażu na stopień nauczyciela dyplomowanego. Możliwość złożenia wniosku o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego na stopień nauczyciela dyplomowanego po przepracowaniu 4 lat i 9 miesięcy od dnia nadania stopnia nauczyciela mianowanego będzie zatem dotyczyła nauczycieli posiadających stopień naukowy oraz nauczycieli, którzy przed nawiązaniem stosunku pracy w szkole w Rzeczypospolitej Polskiej prowadzili zajęcia w szkole za granicą. Do powyższego okresu pracy w szkole będą wliczane okresy zatrudnienia w szkole w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami. Natomiast do okresu tego nie będą wliczane okresy nieobecności nauczyciela w pracy trwające nieprzerwanie dłużej niż 30 dni, z wyjątkiem okresów urlopu wypoczynkowego.

W przypadku nauczycieli mianowanych zatrudnionych na stanowisku, na którym są wymagane kwalifikacje pedagogiczne oraz nauczycieli urlopowanych lub zwolnionych z obowiązku świadczenia pracy na podstawie ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych, równoważny z powyższymi okresami pracy w szkole będzie odpowiednio okres zatrudnienia na tych stanowiskach lub czas urlopowania lub zwolnienia z obowiązku świadczenia pracy.

Zamiast oceny dorobku zawodowego za okres stażu warunkiem nadania stopnia nauczyciela dyplomowanego będzie posiadanie co najmniej bardzo dobrej oceny pracy uzyskanej w ostatnim roku pracy przed złożeniem wniosku o wszczęcie postępowania kwalifikacyjnego, z wyjątkiem nauczycieli mianowanych zatrudnionych na stanowisku, na którym są wymagane

kwalifikacje pedagogiczne oraz nauczycieli urlopowanych lub zwolnionych z obowiązku świadczenia pracy na podstawie ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych. Ocena ta będzie dokonywana na wniosek nauczyciela, który w okresie nie dłuższym niż rok zamierza ubiegać się o awans na stopień nauczyciela dyplomowanego.

Zmiana nastąpi również w składzie komisji kwalifikacyjnej dla nauczycieli ubiegających się o awans na stopień nauczyciela dyplomowanego. Proponuje się zmniejszenie liczby ekspertów z listy ekspertów prowadzonej przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, wchodzących w skład komisji, z trzech do dwóch.

2. Powiązanie awansu zawodowego nauczycieli z oceną pracy oraz dookreślenie szczegółowych kryteriów oceny pracy nauczyciela

W zakresie oceny pracy nauczyciela projekt ustawy przewiduje zmianę jakościową polegającą na wzmocnieniu roli oceny pracy jako miernika wartościującego codzienną pracę nauczyciela na każdym etapie jego kariery zawodowej. Jak wskazano powyżej, uzyskanie co najmniej dobrej oceny pracy będzie warunkiem zatrudnienia na czas nieokreślony oraz uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego. Warunkiem uzyskania stopnia nauczyciela dyplomowanego będzie posiadanie co najmniej bardzo dobrej oceny pracy.

Ocena pracy będzie dokonywana obligatoryjnie w drugim oraz ostatnim roku przygotowania do zawodu nauczyciela, a jeżeli nauczyciel będzie odbywał dodatkowe przygotowanie do zawodu nauczyciela to również w ostatnim roku tego przygotowania. W przypadku zmiany miejsca zatrudnienia przez nauczyciela w trakcie odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela lub dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela dyrektor szkoły będzie obligatoryjnie dokonywał oceny pracy nauczyciela za okres dotychczas odbytego przygotowania do zawodu nauczyciela lub dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela. Jeżeli nauczyciel zmieni miejsce zatrudnienia:

- 1) w pierwszym lub drugim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela – ocena pracy za ten okres będzie uwzględniana przy dokonywaniu oceny pracy w drugim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela;
- 2) po drugim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela – ocena pracy za ten okres będzie uwzględniana przy dokonywaniu oceny pracy w ostatnim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela;

- 3) w okresie odbywania dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela – ocena pracy za ten okres będzie uwzględniana przy dokonywaniu oceny pracy w ostatnim roku odbywania dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela.

Przy dokonywaniu oceny pracy nauczyciela odbywającego przygotowanie do zawodu nauczyciela dyrektor szkoły będzie zasięgał opinii mentora. Mentor będzie przedstawiał pisemną opinię w terminie 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o dokonywanej ocenie pracy nauczyciela. Nieprzedstawienie opinii przez mentora nie wstrzyma dokonywania oceny pracy nauczyciela.

Ocena pracy nauczyciela mianowanego, który w okresie nie dłuższym niż rok zamierza ubiegać się o awans na stopień nauczyciela dyplomowanego, będzie dokonywana na wniosek nauczyciela. Natomiast w przypadku zmiany miejsca zatrudnienia przez nauczyciela mianowanego dyrektor szkoły będzie obligatoryjnie dokonywał oceny pracy nauczyciela za okres dotychczasowej pracy w tej szkole po uzyskaniu stopnia nauczyciela mianowanego. Jeżeli nauczyciel mianowany zmieni miejsce zatrudnienia w okresie trzech lat przed dokonaniem oceny, o dokonanie której będzie wnioskował w związku z ubieganiem się o stopień nauczyciela dyplomowanego, ocena pracy z tego okresu z poprzedniego miejsca zatrudnienia będzie uwzględniana przy dokonywaniu oceny pracy dokonywanej w związku z ubieganiem się o stopień nauczyciela dyplomowanego.

Ponadto, tak jak dotychczas, ocena pracy nauczyciela będzie mogła być dokonana w każdym czasie, nie wcześniej jednak niż po upływie roku od dokonania oceny poprzedniej, z inicjatywy dyrektora szkoły lub na wniosek: nauczyciela, organu sprawującego nadzór pedagogiczny (a w przypadku nauczycieli placówek doskonalenia nauczycieli – kuratora oświaty), organu prowadzącego szkołę, rady szkoły, rady rodziców.

W projekcie ustawy został również uchylony w art. 6a ust. 5f ustawy – Karta Nauczyciela, zgodnie z którym oceny pracy nauczyciela, któremu powierzono zadania doradcy metodycznego, dokonuje dyrektor szkoły, w której nauczyciel jest zatrudniony, po uzyskaniu oceny pracy dokonanej przez dyrektora właściwej placówki doskonalenia nauczycieli, w zakresie dotyczącym wykonywania zadań doradcy metodycznego. Zmiana ta ma na celu dostosowanie przepisów dotyczących oceny pracy nauczycieli do zmienianych zasad zatrudniania doradców metodycznych. W świetle obowiązujących przepisów doradcy

metodyczni zatrudniani są w placówkach doskonalenia nauczycieli, w związku z czym obecnie brak jest podstaw do dokonywania oceny pracy doradcy metodycznego przez dyrektora szkoły, w której nauczyciel jest zatrudniony, po uzyskaniu oceny pracy dokonanej przez dyrektora właściwej placówki doskonalenia nauczycieli.

Projekt ustawy przewiduje również rozszerzenie zawartego w art. 6a ust. 12 ustawy – Karta Nauczyciela upoważnienia dla ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania o określenie, w drodze rozporządzenia, szczegółowych kryteriów oceny pracy nauczyciela. Zmiana ta ułatwi dyrektorom szkół dokonywanie oceny pracy nauczycieli, zapewni większą jednolitość i porównywalność ocen pracy nauczycieli we wszystkich przedszkolach, szkołach i placówkach w kraju.

3. Zmiany dotyczące systemu awansu zawodowego nauczycieli szkół za granicą

Zmiany dotyczące awansu zawodowego nauczycieli szkół za granicą dostosowują zasady awansu i otrzymywania stopni awansu zawodowego nauczycieli do rozwiązań krajowych, z zachowaniem specyfiki wynikającej z funkcjonowania szkół za granicą i nauczania w tych szkołach.

Odrębności w rozwiązaniach dotyczących awansu zawodowego nauczycieli szkół za granicą w odniesieniu do przepisów krajowych, wynikają z faktu, że szkoły za granicą nie są działającą w ramach polskiego systemu oświaty i nie podlegają nadzorowi pedagogicznemu określonymi w polskich przepisach oświatowych. Nauczyciele szkół za granicą nie są zatrudniani na podstawie ustawy – Karta Nauczyciela, osoby kierujące szkołami, w których pracują ww. nauczyciele nie prowadzą nadzoru pedagogicznego zgodnie z polskimi przepisami oświatowymi, nauczanie nie jest prowadzone na podstawie programów nauczania wynikających z podstaw programowych oraz mentorzy nie pracują w tych samych szkołach, co nauczyciele realizujący przygotowanie do zawodu nauczyciela.

W projektowanych przepisach określono następujące rozwiązania:

- 1) wprowadzono wymóg odbycia przygotowania do zawodu nauczyciela, który zastąpił dotychczasowy staż na stopień nauczyciela mianowanego – rozwiązanie analogiczne do przepisów dotyczących awansu zawodowego nauczycieli zatrudnionych w szkołach działających w ramach polskiego systemu edukacji,

- 2) uchylono konieczność realizacji stażu na stopień nauczyciela dyplomowanego – rozwiązanie analogiczne do przepisów dotyczących awansu zawodowego nauczycieli zatrudnionych w szkołach działających w ramach polskiego systemu edukacji,
- 3) uchylono możliwość otrzymania, w oparciu o dotychczasowy dorobek zawodowy, stopnia nauczyciela kontraktowego, co wynika z rezygnacji z tego stopnia awansu zawodowego nauczycieli w przepisach krajowych,
- 4) wprowadzono wymóg uzyskania pozytywnej opinii o przeprowadzonych zajęciach w trakcie przygotowania do zawodu nauczyciela oraz określono zasady przeprowadzenia ww. zajęć a także wydawania opinii – rozwiązanie analogiczne do przepisów dotyczących awansu zawodowego nauczycieli zatrudnionych w szkołach działających w ramach polskiego systemu edukacji, przy czym nauczyciele szkół za granicą przeprowadzają zajęcia w ostatnim roku przygotowania do zawodu nauczyciela,
- 5) zastąpiono dotychczasowych opiekunów stażu mentorami – rozwiązanie analogiczne do przepisów dotyczących awansu zawodowego nauczycieli zatrudnionych w szkołach działających w ramach polskiego systemu edukacji,
- 6) określono czas przygotowania do zawodu nauczyciela, w tym dla nauczycieli posiadających stopień naukowy oraz okres od uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego, po którym nauczyciel mianowany może złożyć wniosek o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego na stopień nauczyciela dyplomowanego – rozwiązanie analogiczne do przepisów dotyczących awansu zawodowego nauczycieli zatrudnionych w szkołach działających w ramach polskiego systemu edukacji,
- 7) określono zasady kontynuowania przygotowania do zawodu nauczyciela w przypadku zmiany szkoły, w której nauczyciel prowadzi zajęcia oraz w przypadku kontynuowania pracy w szkole działającej w ramach polskiego systemu edukacji – projektowane rozwiązanie doprecyzowuje dotychczasowe przepisy,
- 8) określono zakres danych, które zawiera wniosek o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego na stopień nauczyciela dyplomowanego – zmiana wynika z rezygnacji z dotychczasowej konieczności odbywania stażu na stopień nauczyciela dyplomowanego,
- 9) określono przepisy przejściowe dotyczące awansu zawodowego nauczycieli szkół za granicą, w tym stanowiące, że:
 - a) nauczyciele szkół za granicą, którzy do dnia 31 lipca 2022 r. złożyli według dotychczasowych przepisów wnioski o rozpoczęcie stażu na stopień nauczyciela kontraktowego, realizują przygotowanie do zawodu nauczyciela pod warunkiem dostosowania wniosku do dnia 30 września 2022 r.,

- b) nauczyciele szkół za granicą, którzy do dnia 31 sierpnia 2022 r. uzyskali stopień nauczyciela kontraktowego, lecz do tego dnia nie uzyskali stopnia nauczyciela mianowanego, stopień nauczyciela mianowanego uzyskują według przepisów dotychczasowych nie dłużej jednak niż do 31 sierpnia 2027 r. Dotychczasowy okres stażu skraca się o rok,
- c) nauczyciele szkół za granicą, którzy przed dniem 31 lipca 2022 r. złożyli wniosek o rozpoczęcie stażu na stopień nauczyciela dyplomowanego i nie rozpoczęli stażu przed dniem 1 września 2022 r. oraz nauczyciele szkół za granicą, którzy przed dniem 1 września 2022 r. rozpoczęli staż na stopień nauczyciela dyplomowanego, lecz do tego dnia nie uzyskali stopnia nauczyciela dyplomowanego, stopień nauczyciela dyplomowanego uzyskują według przepisów dotychczasowych,
- d) nauczycielom, którzy stopień nauczyciela mianowanego uzyskali lub uzyskają według przepisów dotychczasowych, i nie rozpoczęli lub nie rozpoczną stażu na stopień nauczyciela dyplomowanego według przepisów dotychczasowych, skraca się okres prowadzenia zajęć w szkole za granicą przed złożeniem wniosku o postępowanie kwalifikacyjne o rok lub dwa lata – w zależności od warunków wcześniejszego odbycia stażu na stopień nauczyciela mianowanego lub uzyskania tego stopnia awansu zawodowego.

W pozostałym zakresie przepisy dotyczące awansu zawodowego nauczycieli szkół za granicą są tożsame z dotychczasowymi rozwiązaniami.

4. Podwyższenie wynagrodzenia nauczycieli w pierwszych sześciu latach pracy w szkole

System wynagradzania nauczycieli opiera się na konstrukcji średniego wynagrodzenia nauczycieli, które zgodnie z art. 30 ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela składa się z:

- 1) wynagrodzenia zasadniczego;
- 2) dodatków: za wysługę lat, motywacyjnego, funkcyjnego, w tym z tytułu sprawowania funkcji wychowawcy klasy, oraz za warunki pracy;
- 3) wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw;
- 4) nagród i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy, z wyłączeniem świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, świadczenia, o którym mowa w art. 53a ustawy – Karta Nauczyciela, i dodatku, o którym mowa w art. 54 ust. 5 tej ustawy.

Obecnie, w myśl art. 30 ust. 3 ustawy – Karta Nauczyciela średnie wynagrodzenie nauczycieli stanowi dla:

- 1) nauczyciela stażysty – 100%,
 - 2) nauczyciela kontraktowego – 111%,
 - 3) nauczyciela mianowanego – 144%,
 - 4) nauczyciela dyplomowanego – 184%
- kwoty bazowej, określanej dla nauczycieli corocznie w ustawie budżetowej.

Jednym z najistotniejszych problemów dotyczących grupy zawodowej nauczycieli jest niedostateczny poziom wynagrodzeń, w szczególności nauczycieli rozpoczynających pracę w zawodzie. Zwiększenie atrakcyjności zawodu nauczyciela wymaga stworzenia mechanizmów zachęcających do podejmowania pracy w tym zawodzie. Dlatego też proponuje się zmiany systemu wynagradzania nauczycieli przewidujące wzrost wynagrodzeń nauczycieli, w powiązaniu ze zmianami w zakresie systemu awansu zawodowego nauczycieli.

W projektowanej ustawie, w związku ze zmianą polegającą na zmniejszeniu od dnia 1 września 2022 r. liczby stopni awansu zawodowego nauczycieli, średnie wynagrodzenie nauczycieli przyporządkowane zostało trzem etapom rozwoju zawodowego nauczycieli, co zapewnia dodatkowy wzrost wynagrodzenia nauczycieli podejmujących pracę w tym zawodzie. Zgodnie z projektem ustawy średnie wynagrodzenie nauczycieli będzie stanowiło dla:

- 1) nauczyciela nieposiadającego stopnia awansu zawodowego – 120%,
 - 2) nauczyciela mianowanego – 144%,
 - 3) nauczyciela dyplomowanego – 184%
- kwoty bazowej, określanej dla nauczycieli corocznie w ustawie budżetowej.

Tak więc zgodnie z proponowanymi zmianami, wynagrodzenie nauczyciela w pierwszym roku pracy w szkole wzrośnie ze 100% do 120% kwoty bazowej, a wynagrodzenie w drugim, trzecim i czwartym roku pracy w szkole ze 111% do 120% kwoty bazowej. Ponadto, w związku ze skróceniem okresu, po przepracowaniu którego nauczyciel będzie mógł uzyskać stopień nauczyciela mianowanego, z 6 lat do 4 lat, o 2 lata zostanie również przyspieszone przeszeregowanie płacowe nauczyciela. Tak więc nauczyciel, który po odbyciu przygotowania do zawodu nauczyciela w wymiarze 3 lat i 9 miesięcy uzyska stopień nauczyciela mianowanego, w piątym i szóstym roku pracy będzie już otrzymywał średnie wynagrodzenie

nauczyciela mianowanego, a nie jak dotychczas nauczyciela kontraktowego. Jego średnie wynagrodzenie w tych latach pracy wzrosło zatem ze 111% do 144% kwoty bazowej.

5. Wyodrębnienie w ramach czasu pracy nauczycieli czasu dostępności nauczyciela w szkole, w ramach którego, odpowiednio do potrzeb, nauczyciel będzie prowadził konsultacje dla uczniów, wychowanków lub ich rodziców

Celem projektowanej nowelizacji ustawy – Karta Nauczyciela jest również zagwarantowanie uczniom i ich rodzicom możliwości konsultacji z nauczycielem. Dlatego też proponuje się doprecyzowanie innych zajęć i czynności wynikających z zadań statutowych szkoły, o których mowa w art. 42 ust. 2 pkt 2 ustawy – Karta Nauczyciela, realizowanych w ramach czasu pracy nauczycieli. Zgodnie z powołanym przepisem, w ramach czasu pracy nieprzekraczającego 40 godzin na tydzień oraz ustalonego wynagrodzenia nauczyciel obowiązany jest realizować inne zajęcia i czynności wynikających z zadań statutowych szkoły, w tym zajęcia opiekuńcze i wychowawcze uwzględniające potrzeby i zainteresowania uczniów. Obowiązujące przepisy nie wyszczególniają wszystkich zajęć realizowanych przez nauczyciela w ramach tej części czasu pracy, lecz wskazują tylko niektóre z nich. W związku z potrzebą zagwarantowania uczniom i ich rodzicom możliwości konsultacji z nauczycielem, ta część czasu pracy nauczyciela zostanie doprecyzowana poprzez wskazanie, że w jej ramach nauczyciel obowiązany jest do dostępności w szkole w wymiarze 1 godziny tygodniowo, a w przypadku nauczyciela zatrudnionego w wymiarze niższym niż 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć – w wymiarze 1 godziny w ciągu 2 tygodni. W czasie dostępności w szkole, odpowiednio do potrzeb, nauczyciel będzie prowadził konsultacje dla uczniów lub wychowanków lub ich rodziców.

6. Zmiany w zakresie komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli

Obecnie obowiązków członka komisji dyscyplinarnej nie można pełnić dłużej niż przez dwie pełne następujące po sobie kadencje. Projekt ustawy przewiduje zmianę, zgodnie z którą obowiązków członka komisji dyscyplinarnej nie będzie można pełnić dłużej niż przez trzy pełne następujące po sobie kadencje. Członkowie komisji dyscyplinarnej powołani na trzecią następującą po sobie kadencję nie będą mogli stanowić więcej niż 1/2 powołanych członków komisji dyscyplinarnej. Umożliwienie powołania części członków komisji posiadających bogate doświadczenie w zakresie rozpatrywania spraw dyscyplinarnych na trzecią kadencję ułatwi prace komisji dyscyplinarnej.

7. Inne zmiany

1) Zmiany wynikające z konieczności dostosowania niektórych przepisów do zmienionych rozwiązań w zakresie awansu zawodowego nauczycieli

Zgodnie z obecnym brzmieniem art. 35 ust. 4 ustawy – Karta Nauczyciela kobiecie w ciąży, osobie wychowującej dziecko do lat 4 oraz nauczycielowi w trakcie odbywania stażu nie przydziela się pracy w godzinach ponadwymiarowych bez ich zgody. W związku z tym, że zgodnie z proponowanymi zmianami nauczyciele nie będą już odbywali staży, niezbędna jest również zmiana niniejszego przepisu. Proponuje się, aby etap rozwoju zawodowego nauczyciela nie miał wpływu na możliwość przydzielania nauczycielowi godzin ponadwymiarowych.

Zgodnie z obecnym brzmieniem art. 49 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy – Karta Nauczyciela tworzy się specjalny fundusz na nagrody dla nauczycieli za ich osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze:

- w budżetach wojewodów łącznie w wysokości stanowiącej równowartość 2744 średnich wynagrodzeń nauczyciela stażysty, z przeznaczeniem na wypłaty nagród kuratorów oświaty oraz nagród organów sprawujących nadzór pedagogiczny dla nauczycieli, o których mowa w art. 1 ust. 1 pkt 1;
- w budżecie ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania w wysokości stanowiącej równowartość 2015 średnich wynagrodzeń nauczyciela stażysty, z przeznaczeniem na wypłaty nagród tego ministra.

W związku z tym, że od dnia 1 września 2022 r. nie będzie już stopnia nauczyciela stażysty, proponuje się, aby fundusz na nagrody dla nauczycieli za ich osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze ustalany był w oparciu o średnie wynagrodzenie nauczyciela dyplomowanego. Wysokość tych funduszy nie ulegnie zmianie.

Zgodnie z obecnym brzmieniem art. 53a ustawy – Karta Nauczyciela nauczyciel stażysta odbywający staż na stopień nauczyciela kontraktowego otrzymuje jednorazowe świadczenie na start w wysokości 1000 zł. Świadczenie to jest wypłacane w terminie do dnia 30 września roku, w którym nauczyciel rozpoczął staż. W związku z tym, że od dnia 1 września 2022 r. nie będzie już stopnia nauczyciela stażysty, niezbędne jest dostosowanie przepisu art. 53a ustawy – Karta Nauczyciela do projektowanych rozwiązań w zakresie awansu zawodowego

nauczycieli. Proponuje się utrzymanie świadczenia na start dla nauczycieli rozpoczynających pracę w szkole. Do otrzymania tego świadczenia będą uprawnieni nauczyciele odbywający przygotowanie do zawodu nauczyciela. Świadczenie to będzie wypłacane w terminie 30 dni od dnia, w którym nauczyciel rozpoczął odbywanie przygotowania do zawodu nauczyciela. Tak jak obecnie, nauczyciel pozostający jednocześnie w więcej niż jednym stosunku pracy, świadczenie na start będzie otrzymywał w szkole wskazanej jako podstawowe miejsce zatrudnienia. Świadczenie to nauczyciel będzie mógł otrzymać nie więcej niż jeden raz w okresie całego zatrudnienia.

Zmiana art. 28 ust. 6 pkt 7a ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1672, z późn. zm.) ma charakter dostosowujący do rozwiązań przyjętych w ustawie – Karta Nauczyciela w zakresie systemu awansu zawodowego oraz świadczenia na start. W związku z tym, że świadczenia na start nie będą już otrzymywali nauczyciele stażyści lecz nauczyciele odbywający przygotowanie do zawodu nauczyciela niezbędne jest odpowiednie dostosowanie do tego rozwiązania przepisów ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

2) Zmiana art. 26 ust. 1 pkt 2 ustawy – Karta Nauczyciela jest zmianą o charakterze doprecyzowującym, wynikającą z potrzeby dostosowania brzmienia przepisu art. 26 ust. 1 pkt 2 ustawy – Karta Nauczyciela do obecnie używanej terminologii. Zgodnie z obecnym brzmieniem art. 26 ust. 1 pkt 2 ustawy – Karta Nauczyciela stosunek pracy nauczyciela wygasa z mocy prawa odpowiednio w razie prawomocnego skazania na karę pozbawienia praw publicznych albo prawa wykonywania zawodu lub utraty pełnej zdolności do czynności prawnych. Mając na uwadze obowiązujące przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2021 r. poz. 2345, z późn. zm.) wygaśnięcie stosunku pracy nauczyciela powinno nastąpić m.in. w przypadku orzeczenia przez sąd karny środków karnych, o których mowa w art. 39 pkt 1 i 2 Kodeksu karnego. W związku z powyższym, proponuje się dostosowanie niniejszego przepisu do obowiązującej terminologii poprzez wskazanie, że stosunek pracy wygasa z mocy prawa w razie orzeczenia środka karnego pozbawienia praw publicznych lub zakazu wykonywania zawodu nauczyciela. Stosunek pracy wygasa z mocy prawa także w razie utraty pełnej zdolności do czynności prawnych.

3) Zmiana art. 27 ust. 3 ustawy – Karta Nauczyciela jest zmianą o charakterze doprecyzowującym. Zgodnie z obecnym brzmieniem art. 27 ust. 3 ustawy – Karta Nauczyciela do rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem zatrudnionym na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony stosuje się również przepisy art. 23 ust. 1 pkt 2, 3, 5 i 6, ust. 2 pkt 3, 5 i 6 oraz ust. 3–5. Powołany przepis przewiduje zatem, że do rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem zatrudnionym na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony stosuje się m.in. art. 23 ust. 1 pkt 2 ustawy – Karta Nauczyciela, zgodnie z którym stosunek pracy ulega rozwiązaniu w razie czasowej niezdolności nauczyciela do pracy spowodowanej chorobą, jeżeli okres tej niezdolności przekracza 182 dni, a jeżeli niezdolność do pracy została spowodowana gruźlicą lub występuje w trakcie ciąży - 270 dni, przy czym do okresu niezdolności do pracy wlicza się również przypadające w tym okresie przerwy obejmujące dni, w których w szkole, zgodnie z odrębnymi przepisami, nie odbywają się zajęcia; w szczególnie uzasadnionych wypadkach okres nieobecności w pracy może być przedłużony o kolejne 12 miesięcy, o ile nauczyciel uzyska prawo do świadczenia rehabilitacyjnego, o którym mowa w przepisach dotyczących świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, lub zostanie mu udzielony urlop dla poratowania zdrowia. Przepis art. 27 ust. 3 ustawy – Karta Nauczyciela nie przewiduje natomiast stosowania art. 23 ust. 2 pkt 2 tej ustawy, który określa termin i sposób rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem z ww. przyczyny, co może rodzić wątpliwości w powyższym zakresie. W związku z powyższym, w art. 27 ust. 3 ustawy – Karta Nauczyciela proponuje się wskazanie również art. 23 ust. 2 pkt 2 ustawy – Karta Nauczyciela, zgodnie z którym rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem następuje z końcem tego miesiąca, w którym upływa okres czasowej niezdolności nauczyciela do pracy.

4) Uchylenie art. 40 ustawy – Karta Nauczyciela ma na celu usunięcie wątpliwości jakie rodzi obecnie ten przepis. Zgodnie z art. 38 ustawy – Karta Nauczyciela nabywa prawo do wynagrodzenia od dnia nawiązania stosunku pracy. W myśl art. 40 ustawy – Karta Nauczyciela prawo do wynagrodzenia gaśnie z ostatnim dniem miesiąca kalendarzowego, w którym nastąpiło wygaśnięcie lub rozwiązanie stosunku pracy.

Wynagrodzenie wypłacane jest nauczycielowi miesięcznie z góry. Wyłącznie składniki wynagrodzenia, których wysokość może być ustalona jedynie na podstawie już wykonanych prac, są wypłacane z dołu (art. 39 ust. 3 i 4 ustawy – Karta Nauczyciela).

Istota wypłaty wynagrodzenia „z góry” polega na tym, że wynagrodzenie jest wypłacone przed świadczeniem pracy, ale pod warunkiem że nauczyciel będzie pozostawał w stosunku pracy i świadczył pracę w czasie, za który z góry otrzymał wynagrodzenie.

Ustawa – Karta Nauczyciela, jak i akty wykonawcze do niej, nie zawierają regulacji dotyczących zasad wynagradzania nauczyciela, gdy przepracował on tylko część miesiąca. Dotyczy to w szczególności sytuacji, gdy nauczyciel zostaje zatrudniony lub jego stosunek pracy rozwiązuje się w trakcie miesiąca kalendarzowego. Zgodnie z art. 91c ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela w zakresie spraw wynikających ze stosunku pracy, nieuregulowanych przepisami ustawy, mają zastosowanie przepisy Kodeksu pracy.

W myśl art. 80 Kodeksu pracy wynagrodzenie przysługuje za pracę wykonaną. Za czas niewykonywania pracy pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia tylko wówczas, gdy przepisy prawa pracy tak stanowią, np. w razie przeszkód w wykonywaniu pracy z przyczyn dotyczących pracodawcy czy niezdolności pracownika do pracy. Żaden przepis ustawy – Karta Nauczyciela nie gwarantuje nauczycielom wynagrodzenia za czas, w którym ich stosunek pracy został już rozwiązany. W sytuacji zatem, gdy z nauczycielem rozwiązuje się stosunek pracy w trakcie miesiąca, nie nabywa on prawa do wynagrodzenia za pełny miesiąc pracy lecz za okres, w którym świadczył pracę. Wypłata wynagrodzenia z góry nie czyni odstępstw od tej zasady, co potwierdził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 8 grudnia 1994 r. (I PZP 49/94, OSNAPiUS 1995, nr 16, poz. 202, Lexis.pl nr 298475), wskazując na to, że „art. 39 ust. 3 Karty Nauczyciela nie narusza zasady wyrażonej w art. 80 k.p., iż wynagrodzenie przysługuje za pracę wykonaną, zaś za czas niewykonywania pracy pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia wtedy, gdy kodeks pracy lub przepis szczególny tak stanowi. Inaczej mówiąc - konstrukcja wypłaty wynagrodzenia z góry polega na wypłaceniu wynagrodzenia przed świadczeniem pracy, lecz pod warunkiem, że pracownik będzie świadczył pracę w okresie, za który otrzymał z góry wypłatę wynagrodzenia. Zatem przed spełnieniem świadczenia pracownik ma tylko prawo do wypłaty wynagrodzenia, natomiast prawo do wynagrodzenia powstanie po wykonaniu pracy. Nastąpi to na koniec miesiąca, gdy okaże się, że świadczył pracę w należącym do niego rozmiarze. Wypłata wynagrodzenia z góry nie zmienia bowiem faktu, że dopiero gdy okaże się, że pracownik wykonał pracę - wypłacone mu z góry wynagrodzenie stanie się jego prawem (...). W świetle art. 80 i art. 87 § 7 k.p. oraz art. 23 ust. 2 ustawy o rozstrzyganiu sporów zbiorowych należy przyjąć, że konstrukcja zwrotu wynagrodzenia za okres nieświadczenia pracy, w sytuacji, gdy wypłata wynagrodzenia nastąpiła z góry stosownie do art. 39 ust. 3 Karty Nauczyciela, polega na tym, że pracownik otrzymujący wypłatę wynagrodzenia z góry powinien liczyć się z obowiązkiem

jego zwrotu w każdym przypadku nieświadczenia pracy, chyba że z mocy przepisu szczególnego zachował do niego prawo mimo nieświadczenia pracy. Również pracownik, któremu zakład pracy wypłaca wynagrodzenie po wykonaniu pracy („z dołu”), musi liczyć się z tym, że nie otrzyma wynagrodzenia za czas nieprzepracowany.”

Mając na uwadze powyższe, przepis art. 40 ustawy – Karta Nauczyciela dotyczący wygaśnięcia prawa do wynagrodzenia w istocie nie rozstrzyga tej kwestii lecz rodzi wyłącznie wątpliwości interpretacyjne, dlatego też zasadne jest jego uchylenie. Tak jak obecnie, do nauczycieli, którzy przepracowali tylko część miesiąca, będą miały zastosowanie zasady wynagradzania określone w Kodeksie pracy.

III. Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 3 projektu ustawy zawiera przepisy przejściowe w związku ze zmianami w zakresie oceny pracy nauczycieli, które wejdą w życie z dniem 1 września 2022 r.

Zgodnie z art. 3 ust. 1 projektu ustawy do postępowań w sprawie dokonania oceny pracy nauczyciela wszczętych i niezakończonych przed dniem 1 września 2022 r., będą stosowane przepisy dotychczasowe.

W uwagi na to, że z dniem 1 września 2022 r. wejdą w życie zmiany w zakresie awansu zawodowego polegające za odejściu od dokonywania oceny dorobku nauczyciela zawodowego za okres stażu oraz regulacje przejściowe, które umożliwiają określonym grupom nauczycieli ubieganie się o kolejny stopień awansu zawodowego na dotychczasowych zasadach, w art. 3 ust. 2 projektu ustawy została zawarta regulacja przejściowa, zgodnie z którą ocena pracy nauczyciela może być dokonana nie wcześniej niż po upływie roku od dokonania oceny dorobku zawodowego, o której mowa w art. 9c ust. 5a ustawy – Karta Nauczyciela, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2022 r. Takie rozwiązanie przewiduje obecnie art. 6a ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela.

Art. 4–7 projektu ustawy zawierają przepisy przejściowe w związku ze zmianami w zakresie awansu zawodowego nauczycieli, które wejdą w życie z dniem 1 września 2022 r.

W związku z tym, że od dnia 1 września 2022 r. system awansu zawodowego nie będzie już przewidywał stopnia nauczyciela kontraktowego, zgodnie z art. 4 projektu ustawy wnioski o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego na stopień nauczyciela kontraktowego złożone i nierozpatrzone do dnia 31 sierpnia 2022 r. pozostawia się bez rozpatrzenia. Nauczyciele, którzy odbyli staż na stopień nauczyciela kontraktowego i złożyli takie wnioski, ale do dnia

31 sierpnia 2022 r. nie uzyskają stopnia nauczyciela kontraktowego, będą odbywali przygotowanie do zawodu nauczyciela. Jednocześnie przepis art. 5 ust. 6 projektu ustawy przewiduje, że nauczycielom, którzy do dnia 31 sierpnia 2022 r. nie uzyskali stopnia nauczyciela kontraktowego, do okresu odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela wlicza się okres dotychczasowego zatrudnienia nauczyciela w szkole w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami, z wyłączeniem okresów nieobecności nauczyciela w pracy trwających nieprzerwanie dłużej niż 30 dni, z wyjątkiem okresów urlopu wypoczynkowego, z tym że w przypadku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela w wymiarze 3 lat i 9 miesięcy okres wliczany do okresu przygotowania do zawodu nauczyciela nie będzie mógł być dłuższy niż 3 lata, a w przypadku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela w wymiarze 2 lat i 9 miesięcy okres wliczany do okresu przygotowania do zawodu nauczyciela nie będzie mógł być dłuższy niż 2 lata.

Jednocześnie przewiduje się szczególną ścieżkę uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego dla nauczycieli, którzy do dnia 31 sierpnia 2022 r. uzyskają stopień nauczyciela kontraktowego, lecz do tego dnia nie uzyskają stopnia nauczyciela mianowanego. Nauczyciele ci stopień nauczyciela mianowanego będą uzyskiwali według przepisów dotychczasowych. W przypadku nauczycieli, którzy do dnia 31 sierpnia 2022 r. uzyskają stopień nauczyciela kontraktowego, lecz przed dniem 1 września 2021 r. nie rozpoczęli stażu na stopień nauczyciela mianowanego, wymiar stażu na stopień nauczyciela mianowanego zostanie skrócony o rok. W przypadku nauczycieli, którzy na podstawie art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 13 czerwca 2019 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1287) odbyli staż na stopień nauczyciela kontraktowego w wymiarze 12 miesięcy, i którzy nie rozpoczęli stażu na stopień nauczyciela mianowanego przed dniem 1 września 2022 r., staż na stopień nauczyciela mianowanego będzie trwał 9 miesięcy. Od dnia 1 stycznia 2023 r. nauczyciele urlopowani lub zwolnieni z obowiązku świadczenia pracy na podstawie ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 263, z późn. zm.), którzy do dnia 31 sierpnia 2022 r. uzyskali stopień nauczyciela kontraktowego, lecz do tego dnia nie uzyskali stopnia nauczyciela mianowanego, będą mogli złożyć wniosek o podjęcie postępowania egzaminacyjnego o awans na stopień nauczyciela mianowanego po upływie 4 lat od dnia nadania stopnia nauczyciela kontraktowego, jeżeli ich okres urlopowania lub zwolnienia z obowiązku świadczenia pracy będzie trwał nieprzerwanie co najmniej 2 lata.

Nauczyciele, którzy do dnia 31 sierpnia 2022 r. uzyskają stopień nauczyciela kontraktowego, lecz do tego dnia nie uzyskają stopnia nauczyciela mianowanego, będą mogli ubiegać się o stopień nauczyciela mianowanego według przepisów dotychczasowych nie dłużej niż do dnia 31 sierpnia 2027 r. Nauczycielom, którzy do dnia 31 sierpnia 2027 r. nie uzyskają stopnia nauczyciela mianowanego według przepisów dotychczasowych, do okresu odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela będzie wliczany okres dotychczasowego zatrudnienia nauczyciela w szkole w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami, z wyłączeniem okresów nieobecności nauczyciela w pracy trwających nieprzerwanie dłużej niż 30 dni, z wyjątkiem okresów urlopu wypoczynkowego, z tym że w przypadku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela w wymiarze 3 lat i 9 miesięcy okres wliczany do okresu przygotowania do zawodu nauczyciela nie będzie mógł być dłuższy niż 3 lata, a w przypadku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela w wymiarze 2 lat i 9 miesięcy okres wliczany do okresu przygotowania do zawodu nauczyciela nie będzie mógł być dłuższy niż 2 lata.

Zgodnie z projektowanymi rozwiązaniami, łączny czas trwania całej ścieżki awansu zawodowego nauczycieli (od podjęcia pracy w szkole do uzyskania stopnia nauczyciela dyplomowanego) nie ulegnie zmianie, także dla nauczycieli będących obecnie w trakcie ścieżki awansu zawodowego, co zostanie zapewnione w przepisach przejściowych. Nauczyciele, którzy przed dniem 1 września 2022 r. rozpoczęli staż na stopień nauczyciela dyplomowanego, lecz do tego dnia nie uzyskali stopnia nauczyciela dyplomowanego, stopień nauczyciela dyplomowanego będą uzyskiwali według przepisów dotychczasowych.

W celu zapewnienia dotychczasowego łącznego czasu trwania całej ścieżki awansu zawodowego, nauczycielom, którzy stopień nauczyciela mianowanego uzyskali lub uzyskają według przepisów dotychczasowych, i do dnia 1 września 2022 r. nie rozpoczęli stażu na stopień nauczyciela dyplomowanego, okres pracy w szkole wymagany do uzyskania stopnia nauczyciela dyplomowanego zostanie skrócony o:

1) 2 lata – jeżeli:

- a) odbyli staż na stopień nauczyciela mianowanego w dotychczasowym wymiarze albo
- b) uzyskali przed dniem 1 września 2022 r. stopień nauczyciela mianowanego z mocy prawa na podstawie art. 9a ust. 4 lub 5 ustawy – Karta Nauczyciela albo
- c) uzyskali stopień nauczyciela mianowanego będąc nauczycielem urlopowanym lub zwolnionym z obowiązku świadczenia pracy na podstawie ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych, po upływie 5 lat od dnia nadania stopnia nauczyciela kontraktowego;

2) rok – jeżeli odbędą staż na stopień nauczyciela mianowanego w wymiarze skróconym o rok na podstawie przepisów projektowanej ustawy albo uzyskają stopień nauczyciela mianowanego będąc nauczycielem urlopowanym lub zwolnionym z obowiązku świadczenia pracy na podstawie ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych, po upływie 4 lat od dnia nadania stopnia nauczyciela kontraktowego.

Art. 8 i 9 projektu ustawy zawierają przepisy przejściowe w związku ze zmianami w zakresie awansu zawodowego nauczycieli szkół za granicą, które wejdą w życie z dniem 1 września 2022 r. Przepisy regulują przypadki, w których nauczycieli rozpoczął staż lub złożył wniosek o rozpoczęcie stażu przed dniem wejścia w życie zmienianych przepisów w zakresie czasu stażu i czasu przygotowania do zawodu nauczyciela Ponadto, uregulowano kwestię prowadzonej przez MEiN listy opiekunów stażu, którzy stają się mentorami oraz dostępu do systemu teleinformatycznego prowadzonego przez MEiN w celu obsługi postępowań związanych z awansem zawodowym nauczycieli szkół za granicą

Art. 10 i 11 projektu ustawy regulują kwestie statusu nauczyciela, który przed dniem 1 września uzyskał stopień nauczyciela kontraktowego, lecz do tego dnia nie uzyskał stopnia nauczyciela mianowanego. Stosunek pracy z takim nauczycielem będzie nawiązywany tak jak dotychczas, tj. na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony, z wyjątkiem przypadków określonych w art. 10 ust. 7 ustawy – Karta Nauczyciela. Od dnia 1 września 2022 r. nauczyciel, który przed tym dniem uzyskał stopień nauczyciela kontraktowego, traktowany będzie jak nauczyciel nieposiadający stopnia awansu zawodowego.

Art. 12 projektu ustawy zawiera przepis przejściowy w związku ze zmianą art. 28 ust. 6 pkt 7a ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, która ma charakter dostosowujący do rozwiązań przyjętych w ustawie – Karta Nauczyciela w zakresie systemu awansu zawodowego oraz świadczenia na start. Zmiana ta będzie stosowana po raz pierwszy do podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2023.

Art. 13 projektu ustawy, w związku ze zmianą brzmienia art. 30 ust. 3 ustawy – Karta Nauczyciela, potwierdza, że przepisy art. 93a ustawy – Karta Nauczyciela, w okresie od dnia 1 września 2022 r. do dnia 31 grudnia 2022 r., stosuje się do średniego wynagrodzenia nauczycieli ustalonego w sposób określony w art. 30 ust. 3 ustawy – Karta Nauczyciela,

w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą. Tak więc w powyższym okresie, średnie wynagrodzenie nauczycieli ustalone w sposób określony w art. 30 ust. 3 ustawy – Karta Nauczyciela, będzie zwiększone o 4,4%, co zostało przewidziane ustawą z dnia 24 marca 2022 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela.

Art. 14 projektu ustawy zawiera przepis przejściowy w związku z podwyższeniem od dnia 1 września 2022 r. wynagrodzeń nauczycieli, którzy do tego dnia nie uzyskają stopnia nauczyciela mianowanego. Od tego dnia nauczyciele ci będą traktowani jak nauczyciele nieposiadający stopnia awansu zawodowego. Jednocześnie przepis art. 30 ust. 3 pkt 1 ustawy – Karta Nauczyciela przewiduje wzrost wynagrodzenia tej grupy nauczycieli. Zgodnie z art. 14 projektu ustawy podwyższenie wynagrodzeń dla nauczycieli zatrudnionych przed dniem 1 września 2022 r., którzy od dnia 1 września 2022 r. są traktowani jak nauczyciele nieposiadający stopnia awansu zawodowego, o których mowa w art. 30 ust. 3 pkt 1 ustawy – Karta Nauczyciela, następuje od dnia 1 września 2022 r.

Art. 15 projektu ustawy rozstrzyga, że w roku 2022 środki, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2022, tj. środki, o których mowa w:

- 1) art. 49 ust. 1 pkt 2 ustawy – Karta Nauczyciela, na wypłaty nagród dla nauczycieli za ich osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze, wyodrębniane w budżetach wojewodów;
- 2) art. 49 ust. 1 pkt 3 ustawy – Karta Nauczyciela, na wypłaty nagród dla nauczycieli za ich osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze, wyodrębniane w budżecie ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania

ustala się z zastosowaniem wskaźnika kwoty bazowej, o którym mowa w art. 30 ust. 3 pkt 1 ustawy – Karta Nauczyciela, w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 sierpnia 2022 r., tj. wskaźnika kwoty bazowej określonego dla nauczyciela stażysty.

W związku z tym, że od 1 września 2022 r. w systemie oświaty nie będzie już stopnia nauczyciela stażysty, powołany przepis przejściowy zapewni, że powyższe środki na wypłaty nagród dla nauczycieli za ich osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze w 2022 r. będą ustalone zgodnie z przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2022, a więc ich wysokość nie ulegnie zmianie. Do ustalania w roku 2022 tych środków nie stosuje się zwiększenia średniego wynagrodzenia nauczycieli, o którym mowa w art. 93a ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela, który został dodany ustawą z dnia 24 marca 2022 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela.

Art. 16 projektu ustawy ma na celu zapewnienie, że świadczenia na start, o którym mowa w art. 53a ustawy – Karta Nauczyciela nie otrzyma ponownie nauczyciel odbywający przygotowanie do zawodu nauczyciela, który otrzymał już takie świadczenie odbywając przed dniem 1 września 2022 r. staż na stopień nauczyciela kontraktowego. Świadczenie na start jest bowiem świadczeniem jednorazowym, które nauczyciel może otrzymać nie więcej niż jeden raz w okresie całego zatrudnienia.

Art. 17 projektu ustawy

Środki na sfinansowanie podwyższenia wynagrodzeń nauczycieli rozpoczynających pracę w szkole od dnia 1 września 2022 r. do dnia 31 grudnia 2022 r. zostały uwzględnione w rezerwie celowej budżetu państwa na 2022 r. Podział środków dla jednostek samorządu terytorialnego w zakresie skutków dla etatów uwzględnianych w ramach części oświatowej subwencji ogólnej odbędzie się w ramach podziału dodatkowej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej.

Art. 18 projektu ustawy zawiera regulację zobowiązującą zarówno jednostki samorządu terytorialnego, jak i ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, do zaktualizowania, wypłacanych na podstawie ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1930, z późn. zm), dotacji udzielanych jednostkom systemu oświaty prowadzonym przez osoby fizyczne i osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego.

W ślad za zastosowaniem od dnia 1 września 2022 r. 120%-go wskaźnika, o którym mowa w zmienianym art. 30 ust. 3 pkt 1 ustawy – Karta Nauczyciela, który spowoduje wzrost wynagrodzenia nauczycieli nieposiadających jeszcze stopnia nauczyciela mianowanego lub nauczyciela dyplomowanego, oraz zwiększeniem z tego tytułu części oświatowej subwencji ogólnej, zmieni się wysokość dotacji udzielanych publicznym i niepublicznym przedszkolom, szkołom i placówkom oświatowym prowadzonym przez osoby fizyczne lub osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego. W projektowanym art. 18 ustawy przesądzone, że dotacje udzielane niesamorządowym przedszkolom, szkołom i placówkom zostaną zaktualizowane na podstawie art. 43 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (zgodnie z tym przepisem, kwota dotacji ulega aktualizacji w szczególnie uzasadnionych przypadkach). Aktualizacja ta zostanie

przeprowadzona nie później niż do 31 października 2022 r., niezależnie od tego czy wysokość dotacji powiązana jest z kwotą przewidzianą na ucznia w części oświatowej subwencji ogólnej czy też z podstawową kwotą dotacji uzależnioną od wydatków bieżących zaplanowanych na rok 2022 na prowadzenie przez daną jednostkę samorządu terytorialnego odpowiednio przedszkoli lub placówek.

Art. 19 projektu ustawy przewiduje utrzymanie w mocy przepisów wykonawczych wydanych na podstawie:

- 1) art. 6a ust. 12, art. 9g ust. 10 i art. 9w ustawy – Karta Nauczyciela;
- 2) art. 28 ust. 6 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Powyższe rozporządzenia będą utrzymane w mocy do czasu wydania przepisów wykonawczych na podstawie zmienionych upoważnień oraz będą mogły być zmieniane na podstawie tych przepisów.

Art. 20 projektu ustawy

Proponuje się, aby ustawa weszła w życie z dniem 1 września 2022 r., z wyjątkiem art. 17 i 18, które wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia. Proponowany termin wejścia w życie art. 17 i 18 projektu ustawy umożliwi zapewnienie możliwie najszybciej po ogłoszeniu ustaw finansowania zmian, które wejdą w życie z dniem 1 września 2022 r. Ponadto, zasady demokratycznego państwa prawa nie stoją na przeszkodzie, aby niniejszy przepis wszedł w życie w ww. terminie.

Projekt ustawy nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597) i w związku z tym nie podlega notyfikacji.

Przedmiot projektowanej ustawy nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projekt ustawy nie wymaga przedłożenia właściwym instytucjom i organom Unii Europejskiej lub Europejskiemu Bankowi Centralnemu w celu uzyskania opinii, dokonania konsultacji lub uzgodnienia.

Odnosząc się do § 12 pkt 1 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. z 2016 r. poz. 283), należy stwierdzić, że projekt ustawy uwzględnia regulacje, w stosunku do których nie ma możliwości, aby mogły być podjęte za pomocą alternatywnych środków.